

Stanisław Kamiński[©]

Prezes Agencji Rynku Rolnego, Poland

ROZWOJ ŚWIATOWEGO RYNKU ZBOŻ

Prognoza sytuacji na rynku zbóż jest uzależniona od przewidywanej wzajemnej relacji popytu i podaży zarówno na krajowym, jak i światowym rynku zbóż. Wzrost znaczenia sektora biopaliw oraz poziomu życia w sezonie 2007/2008 może spowodować zwiększone zapotrzebowanie na surowce rolne, w tym na zboża. Utrzymanie na zadowalającym poziomie bezpieczeństwa żywnościowego na świecie będzie wymagało redukcji zapasów, może mieć wpływ na utrzymywanie się cen zbóż na relatywnie wysokim poziomie.

Światowy rynek zbóż w sezonie 2007/2008 spodziewany jest wzrost produkcji zbóż, zwłaszcza paszowych. Ocenia się, że światowa produkcja pszenicy może osiągnąć poziom 610 mln t, o ok 3% wyższy niż w poprzednim sezonie. Zbiory zbóż paszowych mogą powiększyć się o ponad 8% w porównaniu do 2006 roku i wyniosą 1056 mln t. Najbardziej wzrośnie produkcja żyta (o blisko 18%), kukurydzy (o ok. 10%) oraz owsa (o ok. 9%). Prognozy te mogą zostać nieznacznie obniżone ze względu na niekorzystne warunki pogodowe, jak dłu-gotrwała susza w Europie Południowej oraz Wschodniej (w tym na Ukrainie i w Rosji) czy opady deszczu podczas zbiorów w USA (tab. 1).

W ostatnich dwóch sezonach produkcja zbóż nie pokrywała zapotrzebowania, przez zapasy ziarna uległy znacznemu obniżeniu. W sezonie 2007/2008 światowe zużycie pszenicy będzie prawdopodobnie na poziomie zbliżonym do poziomu z poprzedniego sezonu i wyniesie 620 mln t. Wzrośnie natomiast zużycie zbóż paszowych (o 4,5%) i ukształtuje się na poziomie 1060 mln t. Oznacza to, że zapotrzebowanie na zboża będzie wyższe niż przyrost ich zbiorów. Pociąga to za sobą dalszy spadek światowych zapasów zbóż, które osiągną poziom najniższy od wielu lat. Zapasy pszenicy mogą obniżyć się do 112 mln t i będą 8% mniejsze niż w sezonie 2006/2007, a stan zapasów zbóż paszowych zmniejszy się 3%, do poziomu 122 mln t.

W sezonie 2007/2008 nie przewiduje się większych zmian w obrotach zbożami w handlu międzynarodowym. Ocenia się, że obroty pszenicą obniżą się o 2%, do 105 mln t, ich redukcji przesądzi spadek potrzeb importowych w Azji Południowej, a także w Rosji i w obydwu Amerykach.

Przewidywany jest wzrost zapotrzebowania na to ziarno krajów UE-27 oraz państw Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Jednocześnie światowe obroty zbożami paszowymi będą nieznacznie wyższe (0,8%) niż w sezonie 2006/2007 i ukształtują się na poziomie 106 mln t. Przewiduje się również wzrost importu ziarna paszowego w Ameryce Północnej (o 17%), głównie w USA, ze względu na wzrost zużycia kukurydzy w sektorze biopaliw oraz na Bliskim Wschodzie (o 2%), przy znacznym

spadku w UE-27 (o 31%) oraz w krajach WNP, m.in. w Rosji, na Ukrainie i w Kazachstanie (o 25%).

Zbożaw UE ocenia się, że w sezonie 2007/2008 produkcja zbóż ogółem w UE-27 może być większa o ok 4% w porównaniu do 2006 roku i wyniesie 273 mln t. Wynika to z nieco większego (o ok. 2%) areалу uprawy zbóż oraz dobrego przezimowania roślin, chociaż wiosenna susza na południu Europy może wpłynąć na obniżenie plonów.

Tabela 1

Światowy bilans produkcji i zużycie pszenicy i zbóż paszowych (mln ton)

Wyszczególnienie	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	Zmiana (w%)
Produkcja					
<u>Pszenica</u>	629,1	622,3	594,1	610,2	2,7
<u>Zboża paszowe</u>	1016,9	978,6	976,0	1056,4	8,2
Zużycie					
<u>Pszenica</u>	609,8	624,5	621,1	620,1	-0,2
<u>Zboża paszowe</u>	979,3	993,1	1014,1	1060,2	4,5
Zapasy końcowe					
<u>Pszenica</u>	151,2	149,0	122,0	112,0	-8,2
<u>Zboża paszowe</u>	177,9	163,4	125,4	121,5	-3,1

Źródło: FAS USDA: Grain: *World Markets and Trade*, czerwiec 2007.

Przewiduje się niewielki (o 2%) wzrost zbiorów pszenicy do 127 mln t. Mimo to, jej unijne zasoby ulegną - z powodu znacznie niższych (o blisko 9 mln t) zapasów - obniżeniu o ok 4% w porównaniu do poprzedniego sezonu. Szacuje się również mniejsze zapotrzebowanie na to ziarno 2%, w efekcie pokryją zasoby wewnętrzne, ale zmniejszą się możliwości eksportowe tego ziarna, a zapasy pszenicy ponownie obniżą się do 13 mln t (tab. 2).

Na rynku zbóż paszowych zbiory mogą być wyższe blisko 5% i ukształtować się na poziomie 145 mln t. Jednak niższe niż przed rokiem (o 19%) zapasy początkowe sprawiają, że zasoby zbóż paszowych wzrosną tylko w niewielkim stopniu (o ok. 1%). Przewiduje się natomiast wzrost zużycia na rynku unijnym o ok 2%, co pogłębi spadek zapasów o ok. 7%.

W obrotach handlu zagranicznego głównymi zbożami paszowymi są kukurydza i jęczmień. Ocenia się, że zbiory kukurydzy w 2007 roku mogą osiągnąć 56 mln t i ukształtować się na poziomie nieznacznie wyższym (o ok. 1%) niż przed rokiem. UE zawsze była importerem netto ziarna kukurydzy. Szacuje się, że w sezonie 2007/2008, przy większych zapasach początkowych kukurydzy (o 8%), dla zrównoważenia wzrastającego ponad 3% (do poziomu 61 mln t) zapotrzebowania na ziarno, niezbędny będzie import w wysokości ok. 3,5 mln t.

Tabela 2

Bilans zbóż w krajach UE-27 (mln ton)

Wyszczególnienie	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	Zmiana (w %)
Pszenica					
Zapasy początkowy	11,5	27,5	23,4	14,5	-38,0
Zbiory	146,9	132,4	124,8	127,3	2,0
Zasoby ogółem	158,4	159,9	148,2	141,8	-4,3
Zużycie ogółem	123,2	127,5	125,7	123,0	-2,1
Nadwyżki	35,2	32,4	22,5	18,8	-16,4
-eksport netto	7,6	8,9	8,0	6,0	-25,0
-zapasy końcowe	27,5	23,4	14,5	12,8	-11,7
Zboża paszowe					
Zapasy początkowy	13,0	25,0	22,6	18,3	-19,0
Zbiory	166,5	146,7	138,7	145,3	4,8
Zasoby ogółem	179,5	171,7	161,3	163,6	1,4
Zużycie ogółem	152,6	147,5	144,3	147,0	1,9
Nadwyżki	26,9	24,2	17,0	16,6	-2,4
-eksport netto	1,9	1,6	-1,2	-0,4	-66,7
-zapasy końcowe	25,0	22,6	18,3	17,0	-7,1

Źródło: FAS USDA: Grain: *World Markets and Trade*, czerwiec 2007.

Zapasy będą sięgać tylko około 9 mln t. W przypadku jęczmienia przewiduje się wzrost produkcji do 58 mln t, o 3% więcej niż w 2006 roku. Mniejsza (w porównaniu do poprzedniego sezonu) podaż tego ziarna, spowodowana znacznie niższym poziomem zapasów (o ok. 3 mln t), będzie równoważona mniejszym zapotrzebowaniem, a także mniejszym eksportem (tab. 3).

Na unijny rynek zbóż w sezonie 2007/2008 będzie miała wpływ sytuacja w krajach WNP. Niekorzystne warunki pogodowe w tych krajach mogą ukształtować zbiory pszenicy na poziomie zbliżonym do poziomu roku ubiegłego. Jedynie w Kazachstanie ulegną one obniżeniu o ok. 7%. Produkcja zbóż paszowych wzrośnie natomiast w Kazachstanie (o 17%) i Rosji (o ok. 4%), a obniży na Ukrainie (o ok. 6%). Szacuje się, że łączna produkcja zbóż w krajach WNP wyniesie 84,6 mln t i będzie 1,6% mniejsza niż w 2006 roku. Taka sytuacja wpłynie na obniżenie podaży pszenicy oraz zbóż paszowych z tego kierunku, może mieć wpływ na sytuację cenową w Europie.

Rynek zbóż w Polsce w sezonie 2007/2008 kształtował się pod wpływem przewagi popytu nad spowodowaną niskimi zbiorami (21,8 mln t) podażą. Do obrotu rynkowego wprowadzono ok. 25% mniej zboża niż w poprzednim sezonie, zwłaszcza pszenicy i kukurydzy. Mała podaż ziarna ze zbiorów w 2006 roku przyczyniła się do głębokiego spadku zapasów.

Według IERiGZ, przy założeniu przeciętnych warunków agrometeorologicznych utrzymujących się w kolejnych tygodniach, produkcja zbóż w 2007 roku może ukształtować się na poziomie 27,6 mln t, 27% wyższym niż w poprzednim roku, ale 7% niższym niż w rekordowym 2004 roku (29,6 mln t). Mimo spodziewanego znacznego wzrostu zbiorów zbóż, krajowe zapasy mogą zwiększyć się

tylko ok. 11% (ze względu na niski stan zapasów ziarna) i wyniosą ok. 28,0 mint (tab. 3).

Jak ocenia IERiGZ, krajowe zbóż zużycie sezonie 2007/2008 może być mniejsze o ok. 2% niż w poprzednim sezonie i wynieść 26,4 mln t. Tradycyjnie, największą pozycją po stronie rozchodów jest zużycie zbóż a na cele paszowe, które może zmniejszyć się 0,8 mln t, do poziomu 16,6 mln t. Skala spadku krajowego zużycia zdeterminowana będzie głównie poprzez: 1)spadek pogłowia trzody chlewnej. 2)spadek pogłowia bydła.

Tabela 3

Bilans zbóż w Polsce ogółem (mln ton)

Wyszczególnienie	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	Zmiana (w %)
Zapas początkowy	743	4400	3430	448	-86.9
Produkcja*	29561	26846	21714	27599	27.1
Zasoby krajowe	30305	31245	25144	28047	11.5
Import	1027	979	3223	1410	-56.3
Ogółem zasoby	31331	32224	28366	29457	3.8
Zużycie krajowe	25940	27053	27048	26358	-2.6
Eksport	992	1741	871	1110	27.4
Zapasy końcowe	4400	3430	448	1989	345.0

* bez prosa i gryki

Źródło: GUS. Szacunki i prognozy IERIGZ- PIB

Biorąc pod uwagę przewidywane dobre zbiory zbóż, które będą wyższe od krajowego zużycia, należy przypuszczać, że krajowy rynek zbóż w sezonie 2007/2008 będzie w miarę ustabilizowany. Niedobory w podaży zbóż, głównie konsumpcyjnych, będą uzupełnione importem. Eksport będzie natomiast ograniczany ze względu na wysokie koszty transportu i ubezpieczenia towarów. Nastąpi częściowa odbudowa zapasów ziarna, których poziom łącznie z zapasami interwencyjnymi może wynosić ok. 2 mln t, stanowiąc ok. 7,5% zużycia krajowego.

Summary

Kaminsky S.

Agency of Agricultural Market, Poland

THE DEVELOPMENT OF WORLD GRAIN'S MARKET

The main tendencies of development of world grain's market in 2007-2008 marketing year are explored. The future prognoses of Poland grain's market are considered.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.